

**REMENYIK ZSIGMOND: NAGYTAKARITAS, VAGY A SZELLEM
KÖTELTANCA. (Viktória kiadás, Budapest, 1937.)**

„Nincs olyan emberi berendezés, amely tartósan kivonhatná magát a jogos kritika behatása alól.“ Ezzel a Freud-idézettel lát neki Remenyik szellemi nagytakarításához, ami méltán hasonlít egy kidőlt-bedőlt, térdig-szemét lakás feltakarításához. Mindjárt az elején nagy lendülettel a „csúcok“ ellen ront, amelyeknek tetejéről szemlélve a világ csupa harmónia, rend és nyugalom, holott ha megpíszkáljuk a világ dolgait, iróztatóan megjelenik a képtelenség és a rövidlátás partjai közt csordogáló valóság. Minden nemes elgondolás fikció... Thomas Mann, Romain Rolland, Einstein, Gide és a többiek idegenek e világban. A világ a feje tetején áll, az emberek vágyaik és elhivatottságuk ellenkezőjére kényszerülnek s a legtöbben buzgón szolgálják is a valóság meghamisítását, mert ez a legkényelmesebb és a leghasznosabb. Mindenféle eszmék kavarnak, a mindennapi élet rémitő álmoként hat, a nagy gondolatok viszont lomtárba kerültek. Mindezeknek leghivebb tükre a sajtó, amely Lassalle szerint a tőkebefektetés és a pénzspekuláció egyik legtermékenyebb eszköze. Lassalle lesujtó bírálatát a sajtóról Remenyik diabólikusan leleplező ujságkivágásokkal illusztrálja. Sorra kerülnek azután az írók és irodalmak, a rádió és a színház. S miért lenne vajjon az irodalom más, mint a többi összefüggések? Végül is már csak Forel szaktekin-télyéhez s az afrikai vadakról szóló tudományos leírásokhoz menekülhet Remenyik bebizonyítva mintegy, hogy milyen képtelenség mindez...

Remenyik elkeseredetten anarchikus, szaggatott víziókba töredezett képe az összefüggésekből kényszerűen kiszakadt értelmiségi borulátásának s végsőkéig feszített negatív szemléletének eredménye. Remenyik ebben a könyvében is, mint a *Bolhaci-kusz*, a *Mese habbal* vagy a *Költő és valóság* című kötetében a parttalan bőségű, egyéni szellemességű asszociációk zuhatagával helyezkedik szembe a világ kinövéseivel s itt is tagadó álláspontot foglal el, mint szellemi őse: Swift. Remenyik olvasói az író sorozatos tagadó megnyilatkozásai után joggal várják végre azt a pozitív megnyilatkozását, amely felé az általa eszményített írók szellemi magatartása jelöli az irányt. (m. j.)

FRANYÓ ZOLTÁN: ZSIDÓGYŰLÖLET. (Uj Génius kiadása, Timișoara-Temesvár, 1937.)

Különös időszerűsége e könyvének Erdélyben az, hogy már kisebbségi sorokban is jelentkeznek azok az irányzatok, amelyek legfőbb „elméleti“ kelleiket a zsidógyűlölet lomtárából szedik. Franyó Zoltán a könyv bevezető tanulmányában a társadalomkutató biztos módszereivel a zsidógyűlölet lényegét, Zola megállapításában látja, aki szerint „az antiszemitizmus azokban az országokban, ahol valóban jelentősége van, mindig csak valamelyik politikai párt fegyvere, vagy a súlyos gazdasági válság következménye.“ Viszont áttekintve a zsidógyűlölet társadalmi és gazdasági történetét oda következtet, hogy ez a széles néprétegek legégetőbb kérdéseinek elhomályosítására használt társadalmi mákony, még minden esetben csak ideig-óráig hatott, mert a félrevezetettek később az ellentétes végletbe csapva, elemi erővel a maguk társadalmi válságainak helyes megoldását keresték. Az üldözés agressziói különben mindig csak a legalacsonyabb és a közép rétegeket érték, a haszonfőlörslegek részesei mindig kevesebbet szenvedtek, mintahogy a liberális türelmesség szakaszában is ez utóbbiak aránytalanul nagyobb előnyöket élveztek. Az aktuális zsidógyűlölet jelenségeivel szemben Franyó a humanista, a hívő